

# **Deprem Sürecinde Yapısal Olmayan Elemanların Neden Olduğu Risk ve Tehlikeler İçin Ölçülebilir Bir Yöntem ve Eğitim Programı İle İç Mimarlık Öğrencilerinin Bilgi ve Farkındalıklarının Geliştirilmesi**

**Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR**

**Akdeniz Üniversitesi**

Yapılarda depremin etkisi; yapısal ve yapısal olmayan elemanlara bağlı olarak can ve mal kaybına neden olması, yaralanmalara yol açması, devam eden faaliyetleri durdurması, yangın tehlikesi oluşturması gibi çeşitli riskler meydana getirmektedir. Deprem sonrası yapılan çalışmalarda görüldüğü üzere, can ve mal kaybı ile yaralanmalar genel olarak yapısal faktörlerden kaynaklansa da; yapısal olmayan faktörlerin etkisi de azımsanamayacak ölçüdedir. Bu gibi hasarların en aza indirilebilmesi için iç mekan kullanıcıları dışında mimar/iç mimar gibi meslek disiplinlerinin de bu konu hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de lisans ve lisansüstü mimarlık/iç mimarlık eğitimlerinde deprem araştırmalarına yönelik derslerin çoğunun yapısal elemanlara yönelik programlar ya da yapı taşıyıcılığına dayalı seçmeli dersler bulunmaktadır; yapısal olmayan elemanların oluşturabileceği risk ve tehditlere yönelik deprem eğitimi ve farkındalığına dönük bir ders ya da eğitim programının bulunmadığı görülmektedir. Bu bağlamda projenin özgün değeri; üniversitelerdeki, bu açığın kapanmasına yönelik alanında uzman ekip ile oluşturulan standardize edilmiş “uniçDEF” (Üniversitelerde İç Mekan Donanımlarına Yönelik Deprem Farkındalığı Eğitimi) eğitim programının oluşturulması ile ilk ders programının hazırlanmasıdır.

Çalışmanın amacı; deprem sürecinde yapısal olmayan elemanların oluşturduğu risk ve tehlikeler için “uniçDEF” eğitim programının oluşturulması; bu programın iç mimarlık öğrencilerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerine etkisinin incelenmesi ve iç mimari proje süreçlerinde tasarım kararlarını belirleyen ve web tabanlı değerlendirilebilen bir “Proje Risk Puanı” geliştirilmesidir.

Bu kapsamda; çalışma iki temel aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, deprem sırasında yapısal olmayan elemanların oluşturduğu risk ve tehlikeler hakkında teorik ve uygulama derslerine yönelik ihtiyaç belirlenerek, yapı gruplarına göre iç duvarlar, asma tavanlar, pencere, kapı, aydınlatma elemanları ile mobilya ve ekipmanlar vb. gibi yapısal olmayan elemanlar, ortaya konan ihtiyaçlara bağlı olarak ele alınarak tanımlanacak (Ertaş Beşir ve Dereci, 2021); en az altı modülden oluşan “uniçDEF” eğitim programı geliştirilecek ve eğitim rehberi hazırlanacaktır. Eğitim programının farklı ve özgün olmasının en önemli sebebi projede yer alan 5 iç uzman (Akademisyen) ile Arama Kurtarma Derneği (AKUT) üyeleri ve İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığından (AFAD) görevlendirilecek 15 dış uzmanın birlikte geliştireceği bir eğitim programı olmasıdır. Bu evreden sonra yarı deneysel (quasi-experimental) çalışma yöntemlerinden biri olan bir grup ön test-son test modeli kullanılarak; öğrencilerin bilgi ve farkındalık düzeyleri ölçülerek eğitimin başarısı belirlenecektir.

Çalışmanın diğer ayağı olan ikinci aşamada ise eğitim alan öğrencilerin iç mimari projelerine bu bilgileri nasıl yansıttıkları ölçmek amaçlı; web tabanlı unicdef.com ile ilişkilendirilerek değerlendirme ve arşivleme sistemi ile proje risk puanı, L-tipi risk analiz yöntemi kullanılarak belirlenecektir. Bu açıdan bir diğer özgün yönü de iç mimari projelerin deprem sırasında yapısal elemanlar nedeniyle oluşabilecek risk ve tehditlere karşı başarı düzeyinin puanlanarak ölçülmesi açısından ilk çalışma olma özelliği taşımasıdır. Daha sonra iç mimari proje dersine katılan hem eğitim alan hem de eğitim almayan öğrencilerin demografik özellikleri ve deprem konusundaki deneyim ve bilgileri ile ilişkisinin olup olmadığı irdelenecektir. Türkiye gibi deprem ile yaşamak zorunda olan ülkeler için bu çalışma iç

mimarların bilgi düzeyi ve farkındalıklarını arttırarak mesleki gelişimlerini destekleyen önemli bir yaygın etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık Eğitimi; Deprem; Mimarlık Eğitimi; Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımı; Afet Farkındalığı ve Hazırlığı; Eğitim Bilimleri; Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme